

Sygn. akt I ACa 297/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Mierzejewska
Sędzia:	SA Alicja Surdy
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Protokolant	prot. sądowy Agnieszka Zdanowicz - Martyna

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2016 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa W. J. i U. J.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w Ś.

o uchylenie uchwał

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 1 marca 2016 r., sygn. akt I C 271/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od Spółdzielni Mieszkaniowej w Ś. na rzecz powodów W. J. i U. J. kwoty po 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

I A Ca 297/16

(...)

Wyrokiem z dnia 1 marca 2016 roku Sąd Okręgowy w Lublinie po rozpoznaniu połączonych spraw z powództw W. J. i U. J. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w Ś. o uchylenie uchwał spółdzielni uchylił uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej w Ś. z dnia 26 stycznia 2015 r. oznaczone numerami (...) i (...) o wykreśleniu powodów ze Spółdzielni.

Ponadto zasądził od pozwanej Spółdzielni na rzecz powodów po 397 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 31 stycznia 1995 r. Spółdzielnia Mieszkaniowa w Ś. dokonała na rzecz W. J. i jego małżonki U. J. przydziału własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego M-4 w budynku przy ul. (...) o powierzchni użytkowej 78,29 m². (odpis przydziału - k. 15).

W piśmie z dnia 23 października 1997 r. Spółdzielnia poinformowała U. J. o obowiązku uiszczenia dopłaty z tytułu wkładu budowlanego w kwocie 2.778,52 zł. (odpis pisma - k. 21), co do której w późniejszym czasie Spółdzielnia dokonywała korekty. Ostatecznie w piśmie z dnia 7 kwietnia 2004 r. i wezwała powódkę do zapłaty kwoty 2.258,37 zł. (odpis pisma - k. 25)

Uchwałami z dnia 26 stycznia 2015 r. nr (...) oraz nr (...) Rada Nadzorcza Spółdzielni Mieszkaniowej w Ś., na podstawie art. 24 § 1 i 3 Prawa spółdzielczego oraz § 41 ust. 1, § 43, § 48 ust. 1 i § 81 pkt 13 Statutu postanowiła wykreślić z rejestru członków Spółdzielni (...) – J., z powodu uporczywego zalegania z opłatami związanymi z mieszkaniem nr (...) przy ul. (...) w Ś..

W uzasadnieniach wyjaśniono, że zaległość na dzień 26 stycznia 2015 r. wynosi 4.984,07 zł. i składają się na nią:

- bieżące opłaty eksploatacyjne w kwocie 2.984,77 zł
- odsetki od opłat eksploatacyjnych w kwocie 334,09 zł
- nieuzupełniony wkład w kwocie 2.258,37 zł.

Spółdzielnia uzasadniała podjęcie uchwał odmową spłaty zadłużenia, przez powodów, mimo że Komisja Rady powołana w celu sprawdzenia prawidłowości rozliczeń opłat za centralne ogrzewanie, nie stwierdziła błędów w naliczeniach (kopie uchwał - k. 10, 134).

Wskazane zaległości w opłatach eksploatacyjnych dotyczą okresu od 2012 r. do 2013 r. Powodowie kwestionowali poprawność rozliczenia c.o. za rok 2012 i 2013 (zeznania powoda - k. 315 w zw. z k. 422v).

Strona pozwana nie występowała na drogę sądową o zapłatę wskazanych wyżej kwot. (zeznania strony pozwanej - k. 107 w zw. z k. 423, zeznania powoda - k. 315 w zw. z k. 422v)

Zgodnie z treścią Statutu Spółdzielni - § 48 ust. 1 Członek Spółdzielni nie wykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie z rejestru członków Spółdzielni, (kopia statutu - k. 74-99).

W ocenie Sądu powodowie nie wykazali nieistnienia zobowiązań pieniężnych wskazanych w treści zaskarżonych uchwał. Z kolei pozwana nie wykazała, aby miały miejsce jakiegokolwiek czynności powodujące przerwę przedawnienia roszczenia pieniężnego z tytułu uzupełnienia wkładu. Pozwała to na przyjęcie, że należność z tego tytułu uległa przedawnieniu przed datą podjęcia zaskarżonych uchwał.

Sąd Okręgowy uznał, że zgodnie z § 81 pkt 13 Statutu pozwanej Spółdzielni, Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w sprawie pozbawienia członkostwa przez wykluczenie lub wykreślenie z rejestru członków Spółdzielni, (k. 95). Jednakże zaskarżone uchwały w ocenie Sądu podlegały uchyleniu ze względu na to, że zmierzały do pokrzywdzenia powodów jako członków spółdzielni.

Pojęcie „pokrzywdzenie członka spółdzielni” należy wiązać z interesem członka spółdzielni. Interes członka spółdzielni to zaś nic innego niż istotna sprawa, która wiąże się z pożytkiem, korzyścią członka, przy czym nie może on być subiektywny w tym znaczeniu, że zależy jedynie od oceny członka spółdzielni. Ów istotny interes członka spółdzielni musi być więc rozważany na tle interesów spółdzielni, te zaś powinny być pochodną interesów innych członków spółdzielni. Nie oznacza to jednak jeszcze, że szczególnej ochrony powinny doznać interesy większości. Wartością, którą w takiej sytuacji należy rozważać, jest konieczność wyważenia istotnych interesów członka spółdzielni na tle interesów spółdzielni.

W ocenie Sądu Okręgowego, zastosowanie środka w postaci wykluczenia powodów z kręgu członków spółdzielni pozostaje w rażącej dysproporcji do ich zachowań, mających uzasadniać ten środek.

W szczególności, po pierwsze, nie sposób nie zauważyć, że działanie powodów dotyczące zaniechania spełniania świadczeń pieniężnych na rzecz Spółdzielni było motywowane wyłącznie subiektywnym przekonaniem powodów o wadliwości dokonanych rozliczeń opłat przez Spółdzielnię oraz przekonaniem o braku obowiązku wykonywania zobowiązania naturalnego, po upływie terminu przedawnienia.

Po drugie zaległość z tytułu opłat eksploatacyjnych dotyczy zaledwie dwóch okresów rozliczeniowych. Wcześniej bowiem powodowie bezspornie przez wiele lat uiszczali tego rodzaju należności w sposób zgodny z obowiązującymi ich zasadami. Deklarują zresztą co do zasady nadal uiszczanie tych opłat.

Po trzecie, kwota należności wskazanych w zaskarżonych uchwałach jest stosunkowo niewielka.

Po czwarte wreszcie, pozwana Spółdzielnia nie skorzystała z innych instrumentów prawnych, chociażby poprzez wytoczenie powództwa o zapłatę. Z tych względów Sąd uchylił zaskarżone uchwały i orzekł o kosztach procesu pomiędzy stronami na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła Spółdzielnia zaskarżając wyrok w całości i zarzucając Sądowi pierwszej instancji:

1. naruszenie przepisu art. 42 § 3 prawa spółdzielczego przez błędną wykładnię i w konsekwencji dokonanie ustalenia, że podstawą obu powództw są wszystkie przesłanki określone tym przepisem w sytuacji, gdy przesłanki celowego pokrzywdzenia członka i naruszenia Statutu są - wobec użycia przez ustawodawcę spójnika „albo wzajemnie się wykluczające (alternatywa rozłączna) co oznacza, że wnosząc powództwo powodowie mieli obowiązek dokonać wyboru podstawy faktycznej zaskarżenia;

2. naruszenie przepisów art. 6 kc i art. 187 kpc przez ich pominięcie i w konsekwencji dokonanie błędnego ustalenia o zaistnieniu w obu sprawach przesłanki celowego pokrzywdzenia powodów w sytuacji, gdy uzasadnienia obu pozwów nie zawierają okoliczności faktycznych uzasadniających taki zarzut;

3. naruszenie przepisu art. 229 kpc przez jego pominięcie i w konsekwencji dokonanie oceny zabranego materiału dowodowego bez uwzględnienia istotnej okoliczności, że fakty i dowody dostarczone przez pozwaną w toku postępowania należy uważać za przyznane wobec braku odniesienia się do nich przez powodów;

4. naruszenie przepisu art. 321 § 1 kpc przez błędną wykładnię i w konsekwencji oparcie rozstrzygnięcia obu powództw na zarzucie celowego pokrzywdzenia powodów w sytuacji, gdy zebrany materiał dowodowy nie dostarczył dowodów potwierdzających krzywdę rzekomo doznaną przez powodów ani dowodów potwierdzających, że Spółdzielnia podejmując zaskarżone uchwały zmierzała do pokrzywdzenia powodów;

5. naruszenie przepisu art. 328 § 2 kpc przez brak wskazania podstawy prawnej i faktycznej zaskarżonego orzeczenia;

6. naruszenie przepisu art. 233 § 1 kpc przez rozpoznanie sporu bez wszechstronnego rozważenia całego zebranego w sprawie materiału dowodowego co musiało skutkować oceną wybiórczą i jednostronną;

7. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego materiału dowodowego polegająca na:

1) ustaleniu istnienia przesłanki celowego pokrzywdzenia powodów w sytuacji braku uzasadnienia dla takiego zarzutu w stanie faktycznym przytoczonym w uzasadnieniu pozwów;

2) ustaleniu że: „zastosowanie środka w postaci wykluczenia powodów z kręgu członków spółdzielni pozostaje w rażącej dysproporcji do ich zachowań” w sytuacji gdy w świetle uzasadnienia pozwów, zachowanie powodów wobec Spółdzielni, w ich własnej ocenie, nie może być uznane za niezawinione;

3) ustaleniu, że wyłącznym motywem niezapłacenia kwot objętych zaskarżonymi uchwałami jest subiektywne przekonanie o wadliwości dokonanego rozliczenia w sytuacji, gdy w świetle zeznań powoda powoda brak zapłaty jest

ich celowym i świadomym wyborem wynikającym z braku akceptacji dla podzielników ciepła stanowiących podstawę rozliczenia kosztów zużycia ciepła w mieszkaniu powodów.

Pozwana Spółdzielnia wносиła o zmianę zaskarżonego i oddalenie obu powództw w całości i zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Powodowie wnosili o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie jest uzasadniona. Nie są uzasadnione zarzuty dotyczące naruszeń prawa procesowego. Przede wszystkim Sąd Apelacyjny w całości przyjmuje za własne te ustalenia Sądu Okręgowego dotyczące podjęcia uchwał o wykreśleniu powodów z członków Spółdzielni i przyczynach wykreślenia.

Relacje pomiędzy Spółdzielnią a jej członkami winny być przede wszystkim oparte na wzajemnej lojalności stron. Oznacza to m.in., konieczność oddania sporu pomiędzy spółdzielnią a jej członkiem do rozstrzygnięcia sądowi, w sytuacjach dozwolonych przez prawo. Jednocześnie wyklucza jako nielojalne, takie działanie spółdzielni, które wymusza na jej członku zmianę stanowiska w sporze ze spółdzielnią, bez poddawania sporu pod osąd. Z tego względu spółdzielnia nie może wykorzystywać instytucji wykreślenia z rejestru członków, tylko dlatego, że członek jest w sporze ze spółdzielnią.

Skoro pomiędzy stronami zaistniał spór natury majątkowej dotyczący długu powodów z tytułu nieuzupełnienia wkładu i nieregulowania w określonym okresie czasu opłat eksploatacyjnych przez powodów, ze względu na kwestionowanie przez nich metody naliczania należności, to spór ten winien być rozstrzygnięty przez sąd powszechny w procesie o zapłatę, a nie przez organ wewnętrzny spółdzielni, czy przez wewnętrzną komisję.

Dopiero prawomocne rozstrzygnięcie tego sporu przez Sąd, zgodnie ze stanowiskiem Spółdzielni dawałoby podstawę do negatywnej oceny zachowania powodów, którzy mimo wyroku zasądzającego od nich należność nie wykonują ustalonego obowiązku. Aktualizowałoby się wówczas uprawnienie spółdzielni do zastosowania sankcji przewidzianej w § 47 ust. 2 pkt 4 Statutu [k. 74], przewidującego możliwość wykluczenia członka ze spółdzielni ze względu na uporczywe uchylanie się od wykonywania istotnych zobowiązań wobec spółdzielni. Wskazać jednak należy, że stan taki byłby podstawą do wykluczenia członka ze spółdzielni, a nie wykreślenia, co uczyniono wobec powodów w zaskarżonych uchwałach.

Tymczasem członek spółdzielni może być wykreślony z rejestru członków jedynie w przypadkach przewidzianych w § 48 Statutu. Przepis ten nie przewiduje możliwości wykreślenia z rejestru z tego tytułu, że członek spółdzielni ma zaległości w uiszczaniu opłat eksploatacyjnych, w sytuacji gdy prowadzi spór ze spółdzielnią, co do prawidłowości ich naliczania. Nie sposób bowiem na tym etapie przesądzić o zasadności stanowiska członka spółdzielni, co do wysokości naliczanych opłat. Spór ten winien być rozstrzygnięty w procesie o zapłatę wytoczonym przez spółdzielnię.

Natomiast § 48 ust. 2 pkt „a” Statutu wprawdzie przewiduje możliwość wykreślenia członka z rejestru jeżeli nie wpłacił w terminie wkładu, jednakże Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że okoliczność ta może być podstawą wykreślenia jedynie wówczas gdy wierzytelność spółdzielni z tytułu wkładu nie jest przedawniona. Jeżeli bowiem członek spółdzielni może uchylić się od obowiązku wykonania zobowiązania przedawnionego, to skorzystanie z tego prawa, jako działanie legalne nie może rodzić jakichkolwiek negatywnych następstw dla powodów. W świetle natomiast ustaleń Sądu Okręgowego podnoszony przez powodów zarzut przedawnienia wierzytelności z tytułu wkładu jest wysoce uprawdopodobniony. Nie może być on przedmiotem badania w sprawie niniejszej, która nie jest sprawą o zapłatę, może jednak wpływać na ocenę zasadności podjętych uchwał o wykreśleniu powodów z rejestru członków, skoro był przytaczany jako podstawa ich wykreślenia.

Sąd Apelacyjny zgadza się również z oceną Sądu Okręgowego co do braku proporcjonalności zastosowanego środka przez spółdzielnię polegającego na wykluczeniu powodów z rejestru spółdzielni. Ponieważ skutkiem uchwały jest

ustanie członkostwa powodów, środek ten winien być stosowany tylko w sytuacji jednoznacznej. Tymczasem wysokość ewentualnych zaległości, brak orzeczenia sądowego rozstrzygającego spór o zapłatę pomiędzy stronami wskazują na, podjęcie przez spółdzielnię ostatecznych decyzji, niewspółmiernych do ewentualnych uchybień powodów.

Z tych względów nie są uzasadnione zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 6 kc i art. 187 kpc, art. 229 kpc i 328 § 2 kpc.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 321 § 1 kpc wskazać należy, że przepis ten może być naruszony tylko wówczas jeżeli Sąd wydający wyrok orzeknie o innym roszczeniu aniżeli zgłoszone powoda. Taka sytuacja w sprawie nie miała miejsca. Powodowie od początku wnosili o uchylenie uchwał Spółdzielni i Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwa w takim kształcie. Powód wskazał sądowi fakty, w oparciu o które wystąpił z żądaniem. Sąd ustalił ich prawdziwość i wydał orzeczenie w oparciu o art. 42 § 3 prawa spółdzielczego. Powód nie miał obowiązku doprecyzowywać, w oparciu o którą przesłankę wskazaną w przepisie wnosi o uchylenie uchwały. Ocena czy przytoczone przez powoda okoliczności uzasadniają roszczenie oparte na podstawie art. 42 § 3 prawa spółdzielczego należała do Sądu. Sąd Apelacyjny podziela tę ocenę.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację i na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 8 ust. 1 i § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 21 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie [Dz.U. 2015.1800] zasądził od pozwanego na rzecz powodów koszty zastępstwa prawnego przed Sądem Apelacyjnym.